

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
імені Івана Черняхівського

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник навчально-наукового інституту фізичної
культури та спортивно-оздоровчих технологій
полковник

О.Петрачков
“ 10 ” серпня 2019 року

О.ПЕТРАЧКОВ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ, МЕТОДИКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1.14 ВІЙСЬКОВА ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ (У ТОМУ ЧИСЛІ ЛІДЕРСТВО)

для підготовки курсантів Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	017 Фізична культура і спорт
Спеціалізації	Фізичне виховання і спорт у Збройних Силах

І. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА СЕМЕСТРАМИ (ПІВРІЧЧЯМИ, КУРСАМИ) ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Півріччя (курси)		Усього годин занять	З них		У тому числі за видами навчальних занять						Курсові роботи	Диференційований залік, екзамен
			Під керівництвом НПП	Самостійна робота	Лекції	Семінарські заняття (круглі столи)	Групові вправи	Групові заняття	Практичні заняття, (СЗК)	Рубіжні контролі		
1 курс												
у тому числі	I півріччя 1 курсу (1 семестр)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	II півріччя 1 курсу (2 семестр)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2 курс												
у тому числі	I півріччя 2 курсу (3 семестр)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	II півріччя 2 курсу (4 семестр)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3 курс												
у тому числі	I півріччя 3 курсу (5 семестр)	30	20	10	10	6	-	2	-	2	-	-
	II півріччя 3 курсу (6 семестр)	30	20	10	12	6	-	-	-	-	-	2
4 курс												
у тому числі	I півріччя 4 курсу (7 семестр)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	II півріччя 4 курсу (8 семестр)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за навчальну дисципліну		60	40	20	22	12	-	2	-	2	-	2

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Вид навчального заняття	Кількість годин	Із них		Номер півріччя (курсу навчання), шифри та назва вмінь і змістових модулів, номери та назва тем і навчальних занять, навчальні питання заняття, завдання для самостійної роботи	Матеріально-технічне забезпечення	Інформаційно-методичне забезпечення
			Під керівництвом викладача	Самостійні заняття			
1	2	3	4	5	6	7	8
		30	20	10	I півріччя 3 курсу (5 семестр)		
		10	8	2	Тема 1. Основи військової психології.		
1	Л-1	2	2	-	<u>Тема 1. Заняття 1.</u> Предмет, методи та завдання військової психології. 1. Військова психологія як наука, предмет, методи, завдання. 2. Виникнення і розвиток військової психології.	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-14]
2	СЗ-1	1	-	1	<u>Тема 1. Заняття 2.</u> Предмет, методи та завдання військової психології. 1. Військова психологія як наука, предмет, методи, завдання. 2. Виникнення і розвиток військової психології.	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-14]
3	С-1	2	2	-	<u>Тема 1. Заняття 3.</u> Предмет, методи та завдання військової психології. 1. Військова психологія як наука, предмет, методи, завдання. 2. Виникнення військової психології. 3. Розвиток військової психології.	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-14]
4	Л-2	2	2	-	<u>Тема 1. Заняття 4.</u> Поняття особистості та властивості особистості офіцера як лідера. 1. Спрямованість та здібності лідера. 2. Темперамент і характер військовослужбовця. взаємозв'язок акцентуацій характеру і форм відхиленої поведінки.	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-14]

1	2	3	4	5	6	7	8
5	СЗ-2	1	-	1	<u>Тема 1. Заняття 5.</u> Загальна характеристика особистості лідера. 1. Психологічна структура особистості та події, що найбільше впливають на психіку військовослужбовця. 2. Розвиток особистості у військовій діяльності та психологічна самодопомога.	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-14]
6	С-2	2	2	-	<u>Тема 1. Заняття 6.</u> Актуальні проблеми військової психології. 1. Предмет, методи та завдання військової психології. 2. Основні етапи розвитку військової психології.	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-14]
		20	12	8	Тема 2. Військовослужбовець і колектив: гармонія взаємодії.		
7	Л-3	2	2	-	<u>Тема 2. Заняття 1.</u> Загальна характеристика емоційно-вольової та пізнавальної сфер військовослужбовців. 1. Пізнавальні процеси психіки особистості військовослужбовця. 2. Загальна характеристика емоцій і волі військовослужбовця	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-14]
8	СЗ-3	1		1	<u>Тема 2. Заняття 2.</u> Загальна характеристика емоційно-вольової та пізнавальної сфер військовослужбовців. 1. Пізнавальні процеси психіки особистості військовослужбовця. 2. Загальна характеристика емоцій і волі військовослужбовця	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-14]
9	ГЗ-1	2	2	-	<u>Тема 2. Заняття 3.</u> Методики дослідження пізнавальної сфери особистості. 1. Практична робота з методиками дослідження пізнавальної сфери особистості. 2. Практична робота з методиками дослідження спрямованості та характеру особистості.	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-14]
10	СЗ-4	1	-	1	<u>Тема 2. Заняття 4.</u> Методики дослідження пізнавальної сфери особистості. 1. Практична робота з методиками дослідження пізнавальної сфери особистості. 2. Практична робота з методиками дослідження спрямованості та характеру особистості.	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-14]
11	Л-4	2	2	-	<u>Тема 2. Заняття 5.</u> Психологія та структура військового колективу. 1. Військовий колектив: сутність, зміст та психологічні закономірності його функціонування. 2. Організація і зміст психологічної роботи у військовій частині.	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-14]

1	2	3	4	5	6	7	8
12	СЗ-5	1	-	1	<p><u>Тема 2. Заняття 6.</u> Психологія та структура військового колективу.</p> <p>1. Військовий колектив: сутність, зміст та психологічні закономірності його функціонування.</p> <p>2. Методи дослідження пізнавальної сфери особистості.</p> <p>3. Методи дослідження властивостей особистості.</p>	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-14]
13	Л-5	2	2	-	<p><u>Тема 2. Заняття 7.</u> Психологічні основи тероризму.</p> <p>1. Поняття тероризму та організація інформаційно-психологічної протидії.</p> <p>2. Форми, методи (способи) захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу на психіку військовослужбовця. Дії військовослужбовця під час захоплення у полон (заручником).</p>	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-32]
14	СЗ-6	1	-	1	<p><u>Тема 2. Заняття 8.</u> Психологічні основи тероризму.</p> <p>1. Тероризм як сучасна небезпека миру у країні та світі, досвід боротьби з тероризмом - невдачі та успіхи; робота зі страхом.</p> <p>2. Підготовка до можливих психічних реакцій, що можуть виникнути після повернення з антитерористичних операцій та психологічна допомога і допомога з боку товаришів по службі.</p> <p>3. Поняття тероризму та організація інформаційно-психологічної протидії.</p>	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-14]
15	С-3	2	2	-	<p><u>Тема 2. Заняття 9.</u> Тероризм і протидія.</p> <p>1. Тероризм як сучасна небезпека миру у країні та світі, досвід боротьби з тероризмом - невдачі та успіхи; робота зі страхом.</p> <p>2. Підготовка до можливих психічних реакцій, що можуть виникнути після повернення з антитерористичних операцій та психологічна допомога і допомога з боку товаришів по службі.</p> <p>3. Кількість психогенних втрат після бою та термін відновлення, психологічні реабілітаційні вправи для особового складу миротворчих підрозділів.</p> <p>4. Перша допомога при гострих посттравматичних розладах, психологічна реабілітація та реадптація особового складу.</p> <p>5. Методики психотехнічних вправ. Аутогенне тренування, групового заняття з психорегуляції психічних станів.</p> <p>6. Форми, методи (способи) захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу на психіку військовослужбовця. Дії військовослужбовця під час захоплення у полон (заручником).</p>	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-32]

1	2	3	4	5	6	7	8
16	СЗ-7	2	-	2	<p><u>Тема 2. Заняття 10.</u> Підвищення психологічної стійкості і надійності особового складу.</p> <p>1. Сутність психологічної підготовки особового складу Збройних Сил України та система основних напрямів психологічної підготовки, засоби і способи ПП види психологічної підготовки.</p> <p>2. Організація психологічної підготовки особового складу методами аварійних ситуацій, стресового впливу, виконання завдань у складі неповних відділень (розрахунків, екіпажів).</p> <p>3. Комплекси фізичних вправ для саморегуляції та гімнастика для обличчя (згідно стандарту). Особливості психологічної допомоги та самопомоги відповідно стандарту І –СТ -4.</p>	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-32]
17	СЗ-8	2	-	2	<p><u>Тема 2. Заняття 11.</u> Підготовка до рубіжного контролю.</p> <p>1. Вивчити і повторити питання з теми № 1.</p> <p>2. Вивчити і повторити питання з теми № 1.</p>	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-32]
18	РК	2	2	-	<p>Рубіжний контроль.</p> <p>1. Контроль рівня теоретичної і методичної підготовленості курсантів за темою № 1.</p> <p>2. Контроль рівня теоретичної і методичної підготовленості курсантів за темою № 2.</p>	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-32]
		30	20	10	II півріччя 3 курсу (6 семестр)		
		14	10	4	Тема 3. Військове навчання (військова дидактика).		
19	Л-6	2	2	-	<p><u>Тема 3. Заняття 1.</u> Основи військового навчання (військова дидактика).</p> <p>1. Категоріально-понятійний апарат теорії військового навчання. Лідерство.</p> <p>2. Методологія (інструментарій) військового навчання.</p> <p>3. Становлення і розвиток військової педагогіки.</p>	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-8; 10-12]
20	СЗ-9	1	-	1	<p><u>Тема 3. Заняття 2.</u> Військова педагогіка, як галузь педагогіки. Лідерство.</p> <p>1. Становлення і розвиток військової педагогіки. Категоріально-понятійний апарат військової педагогіки.</p> <p>2. Успіх і лідерство у військовій галузі. Формування особистих лідерських якостей.</p>	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-8; 10-12]

1	2	3	4	5	6	7	8
21	Л-7	2	2	-	<p><u>Тема 3. Заняття 3.</u> Закономірності та принципи навчання військовослужбовців.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика процесу навчання військовослужбовців. 2. Структурні елементи процесу навчання військовослужбовців. 3. Закономірності навчання військовослужбовців. 4. Принципи навчання військовослужбовців. 	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-8; 10-12]
22	СЗ-10	1	-	1	<p><u>Тема 3. Заняття 4.</u> Концепції (дидактичні системи) та сучасні технології навчання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні концепції (дидактичні системи) навчання і можливості їх застосування у професійній підготовці військовослужбовців. 2. Сучасні технології навчання і можливості їх застосування у професійній підготовці військовослужбовців. 	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-8; 10-12]
23	С-4	2	2	-	<p><u>Тема 3. Заняття 5.</u> Процес навчання військовослужбовців.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика процесу навчання військовослужбовців. 2. Структурні елементи процесу навчання військовослужбовців. 3. Категоріально-понятійний апарат теорії військового навчання. Лідерство. 4. Методологія (інструментарій) військового навчання. 5. Становлення і розвиток військової педагогіки. 	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-8; 10-12]
24	СЗ-11	1	-	1	<p><u>Тема 3. Заняття 6.</u> Загальні положення підготовка і проведення заняття з предмету бойової підготовки. Професіоналізм і лідерство.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст підготовки до проведення навчального заняття. Структурні елементи проведення навчального заняття та їх стисла характеристика. 2. Основи формування професіоналізму і лідерства у сержантського складу зарубіжних армій. 	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-8; 10-12]
25	Л-8	2	2	-	<p><u>Тема 3. Заняття 7.</u> Методична система навчання військовослужбовців.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми навчання військовослужбовців. 2. Методи навчання військовослужбовців. 	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-8; 10-12]
26	СЗ-12	1	-	1	<p><u>Тема 3. Заняття 8.</u> Основи військового навчання (військова дидактика).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Категоріально-понятійний апарат теорії військового навчання. Лідерство. 2. Методологія (інструментарій) військового навчання. 	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-8; 10-12]

1	2	3	4	5	6	7	8
27	С-5	2	2	-	<u>Тема 3. Заняття 9.</u> Застосування сучасних комп'ютерних технологій у ході професійної підготовки військовослужбовців. 1. Розробка макету електронного тесту. 2. Проведення комп'ютерного діагностування рівня знань військовослужбовців.	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-8; 10-12]
		16	10	6	Тема 4. Військове виховання.		
28	Л-9	2	2	-	<u>Тема 4. Заняття 1.</u> Процес виховання військовослужбовців. 1. Загальна характеристика процесу виховання військовослужбовців. 2. Структурні елементи процесу виховання військовослужбовців.	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-8; 10-12]
29	СЗ-13	1	-	1	<u>Тема 4. Заняття 2.</u> Виховання у військовослужбовців морально-бойових якостей. 1. Сутність і характеристика виховання у військовослужбовців морально-бойових якостей. 2. Патріотизм, вірність військовому обов'язку – важливі ціннісні орієнтири військовослужбовця лідера.	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-8; 10-12]
30	Л-10	2	2		<u>Тема 4. Заняття 3.</u> Закономірності та принципи виховання військовослужбовців. 1. Закономірності виховання військовослужбовців. 2. Принципи виховання військовослужбовців.	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-8; 10-12]
31	СЗ-14	1	-	1	<u>Тема 4. Заняття 4.</u> Військове середовище. 1. Сутність і характеристика військового середовища. 2. Кодекс честі офіцера ЗС України. Військові традиції і ритуали у ЗС України.	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-8; 10-12]
32	С-6	2	2	-	<u>Тема 4. Заняття 5.</u> Методи виховання військовослужбовців. 1. Класифікація методів виховання військовослужбовців. 2. Загальна характеристика методів виховання військовослужбовців.	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-32]
33	СЗ-15	2	-	2	<u>Тема 4. Заняття 6.</u> Самовиховання військовослужбовців. 1. Сутність і характеристика самовиховання військовослужбовців. 2. Удосконалення базових лідерських якостей.	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-8; 10-12]

1	2	3	4	5	6	7	8
34	Л-11	2	2	-	<u>Тема 4. Заняття 7.</u> Застосування сучасних комп'ютерних технологій у ході професійної підготовки військовослужбовців. 1. Розробка макету презентаційних матеріалів заняття. 2. Проведення демонстрації презентаційних матеріалів підготовленого заняття.	Комп'ютер, мультимедійний проектор, слайди, указка	Методичні розробки [1-8; 10-12]
35	СЗ-17	2	-	2	<u>Тема 4. Заняття 8.</u> Підготовка до екзамену. 1. Вивчити і повторити питання за всіма пройденими темами.	Друковані матеріали на електронних носіях	Методичні розробки [1-8; 10-12]
36	Е	2	2	-	Екзамен. Контроль рівня теоретичної, методичної і практичної підготовленості курсантів за всіма пройденими темами.	Друковані матеріали та інформація на електронних носіях	Методичні розробки [1-32]

III. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Бабенко М.С., Ротань М.П., Стасюк В.В. Виховна робота: методологія, організація і методика: Навчально-методичний посібник: К.: ВГІ НАОУ, 2001.
2. Бойко О.В., Коберський Л.В., Кожевніков В.М., Романишин А.М., Скрипник С.В. Військова педагогіка у професійній діяльності офіцера і сержанта: навчальний посібник. Частина II. “Методика та системи виховання військовослужбовців. – Л.: АСВ, 2012.
3. Військова психологія і педагогіка: Підручник/ ред.Снігур Л.А. - Луцьк: ПВД “Твердиня”, 2010.
4. Воробйов Г.П. Організація психологічної підготовки особового складу підрозділів Сухопутних військ: Навчально-методичний посібник – Львів: АСВ, 2012.
5. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. - К.; Либідь, 1997.
6. Державна національна програма “Освіта” (“Україна ХХІ століття”) - К.: 1994.
7. Директива начальника Генерального штабу Збройних Сил України від 04.11.2015 року Д-17 ДСК “Про вдосконалення діяльності органів військового управління з метою покращення морально- психологічного стану, військової дисципліни і правопорядку у Збройних Силах України”.
8. Думанський Ю.А. Курс психологічної підготовки особового складу військ (сил) Збройних Сил України: (КРС 01.313.004-2013 (01)), 2013.
9. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 року № 1556-VII (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України від 19.09.2014 р.
10. Закон України “Про освіту” від 23.03.1996 року № 100-ВР // Голос України, 1996.
11. Караяни А.Г., Сыромятников И.В. - Прикладная военная психология (Учебное пособие) – СПб.: Питер, 2006.
12. Конституція України. Основний закон. – К., 1996 (зі змінами) // Офіційний вісник України від 01.10.2010р.
13. Муженко В.М., Чубенко І.М., Порадник переможцю. Методичні рекомендації ВРОС, 2014.
14. Муженко В.М., Чубенко І.М., Формування психологічної готовності військовослужбовців до виконання завдань антитерористичної операції: Методичні рекомендації ВРОС, 2014.
15. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 14.03.2016 року № 109ДСК “Про затвердження Тимчасової настанови з морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України”.
16. Наказ заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України від 07.12.2012 року “Концепція впровадження психологічної підготовки у Збройних Силах України”.
17. Наказ Міністерства оборони України від 02.07.2013 року №444 “Про затвердження Інструкції про порядок надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, адміністративні корупційні правопорушення, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України” (зі змінами).
18. Наказ Міністерства оборони України від 09.12.2015 року № 702 “Про затвердження Положення про психологічну реабілітацію військовослужбовців Збройних Сил України, які брали участь в антитерористичній операції, під час відновлення боєздатності військових частин (підрозділів)”.
19. Наказ Міністра оборони України від 19.09.1997 року №11 “Про зміцнення військової дисципліни у Збройних Силах України”.

20. Наказ Міністра оборони України від 31.12.1999 року №412 “Про оголошення Кодексу честі офіцера Збройних Сил України”.
21. Наказ МОУ № 346 від 20.07.2015 року “Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України”.
22. Наказ МОУ №95 від 22.02.2016р. “Про затвердження Концепції підготовки Збройних Сил України”.
23. Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 16.11.2012 року №240 “Про впровадження психологічної підготовки особового складу в навчальний процес підготовки органів управління та військ (сил)”.
24. Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 06.02.2015 року № 2980/С “Тимчасова інструкція щодо організації психологічного супроводження та психологічного відновлення військовослужбовців”.
25. Нещадим М.І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: Монографія. – К.:Видавниц – поліграфічний центр “Київський університет”, 2003.
26. Сарафанюк Е.І. Курс лекцій “Військова педагогіка” КГСЕД, 2016.
27. Стасюк В.В. Морально-психологічне забезпечення у Збройних Силах України: Підручник. – К.:НУОУ, 2012.
28. Статути Збройних Сил України. Затверджені Законами України від 24.03.1999 року №548 із змінами та доповненнями, внесеними Законами України від 21.12.2000 №2171, від 03.04.03 №662, від 15.05.03 №744, від 03.02.04 №1420.
29. Ткачук П.П. Лідерство сержанта та офіцера (психолого-педагогічний аспект): Навчальний посібник – Львів: ЛІСВ, 2009.
30. Указом Президента України від 04.09.1998 року №981/98 Концепція виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України.
31. Ягупов В.В. Педагогіка: Підручник – К.: Либідь, 2002.

IV. ЗАСОБИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальним планом для підготовки курсантів денної форми навчання зі спеціальності “Фізична культура і спорт” передбачений на 3 курсі – екзамен.

Контроль успішності та якості підготовки курсантів включає:

- поточний контроль;
- самоконтроль;
- підсумковий контроль.

Засоби поточного контролю.

Перелік типових питань для проведення рубіжного контролю.

1. Предмет, методи та завдання військової психології.
2. Військова психологія як наука, предмет, методи, завдання.
3. Виникнення і розвиток військової психології.
4. Поняття особистості та властивості особистості офіцера як лідера.
5. Спрямованість та здібності лідера.
6. Темперамент і характер військовослужбовця. взаємозв'язок акцентуацій характеру і форм відхиленої поведінки.
7. Загальна характеристика особистості лідера.
8. Психологічна структура особистості та події, що найбільше впливають на психіку військовослужбовця. Розвиток особистості у військовій діяльності та психологічна самопомога.
9. Актуальні проблеми військової психології.
10. Предмет, методи та завдання військової психології. Основні етапи розвитку військової психології.
11. Загальна характеристика емоційно-вольової та пізнавальної сфер військовослужбовців.
12. Пізнавальні процеси психіки особистості військовослужбовця.
13. Загальна характеристика емоцій і волі військовослужбовця згідно стандарту I -СТ-4.
14. Методики дослідження пізнавальної сфери особистості.
15. Практична робота з методиками дослідження пізнавальної сфери особистості. Практична робота з методиками дослідження спрямованості та характеру особистості.
16. Методи вивчення індивідуально-психологічних якостей військовослужбовців: загальне знайомство.
17. Методи дослідження пізнавальної сфери особистості.
18. Методи дослідження властивостей особистості.
19. Психологія та структура військового колективу.
20. Військовий колектив: сутність, зміст та психологічні закономірності його функціонування.

21. Організація і зміст психологічної роботи у військовій частині (згідно стандарту).
22. Психологічні основи тероризму. Поняття тероризму та організація інформаційно-психологічної протидії.
23. Форми, методи (способи) захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу на психіку військовослужбовця. Дії військовослужбовця під час захоплення у полон (заручником).
24. Поняття психологічної підготовки військовослужбовців та види психологічної підготовки.
25. Сутність психологічної підготовки особового складу Збройних Сил України та система основних напрямів психологічної підготовки, засоби і способи ПП види психологічної підготовки.
26. Організація психологічної підготовки особового складу методами аварійних ситуацій, стресового впливу, виконання завдань у складі неповних відділень (розрахунків, екіпажів). Підвищення психологічної стійкості і надійності особового складу.
27. Методики психотехнічних вправ. Аутогенне тренування, групового заняття з психорегуляції психічних станів.
28. Комплекси фізичних вправ для саморегуляції та гімнастика для обличчя (згідно стандарту). Особливості психологічної допомоги та самопомоги відповідно стандарту І –СТ -4.
29. Кількість психогенних втрат після бою та термін відновлення, психологічні реабілітаційні вправи для особового складу миротворчих підрозділів.
30. Перша допомога при гострих посттравматичних розладах, психологічна реабілітація та реадaptaція особового складу.
31. Тероризм і протидія. Тероризм як сучасна небезпека миру у країні та світі, досвід боротьби з тероризмом - невдачі та успіхи; робота зі страхом.
32. Підготовка до можливих психічних реакцій, що можуть виникнути після повернення з антитерористичних операцій та психологічна допомога і допомога з боку товаришів по службі.

Засоби підсумкового контролю.

Перелік типових питань для проведення екзамену.

1. Процес навчання військовослужбовців. Загальна характеристика процесу навчання військовослужбовців.
2. Структурні елементи процесу навчання військовослужбовців.
3. Військова педагогіка, як галузь педагогіки. Становлення і розвиток військової педагогіки.
4. Категоріально-понятійний апарат військової педагогіки.
5. Лідерство. Успіх і лідерство у військовій галузі.
6. Формування особистих лідерських якостей. Закономірності та принципи навчання військовослужбовців.
7. Закономірності навчання військовослужбовців.
8. Принципи навчання військовослужбовців. Концепції (дидактичні системи) та сучасні технології навчання.
9. Основні концепції (дидактичні системи) навчання і можливості їх застосування у професійній підготовці військовослужбовців.
10. Сучасні технології навчання і можливості їх застосування у професійній підготовці військовослужбовців.
11. Методична система навчання військовослужбовців.

12. Форми навчання військовослужбовців.
13. Методи навчання військовослужбовців.
14. Загальні положення підготовка і проведення заняття з предмету бойової підготовки. Зміст підготовки до проведення навчального заняття.
15. Професіоналізм і лідерство.
16. Структурні елементи проведення навчального заняття та їх стисла характеристика.
17. Основи формування професіоналізму і лідерства у сержантського складу зарубіжних армій. Застосування сучасних комп'ютерних технологій у ході професійної підготовки військовослужбовців.
18. Розробка макету електронного тесту. Проведення комп'ютерного діагностування рівня знань військовослужбовців.
19. Основи військового навчання (військова дидактика).
20. Категоріально-понятійний апарат теорії військового навчання. Лідерство.
21. Методологія (інструментарій) військового навчання.
22. Процес виховання військовослужбовців.
23. Загальна характеристика процесу виховання військовослужбовців.
24. Структурні елементи процесу виховання військовослужбовців. Виховання у військовослужбовців морально-бойових якостей.
25. Сутність і характеристика виховання у військовослужбовців морально-бойових якостей.
26. Патріотизм, вірність військовому обов'язку – важливі ціннісні орієнтири військовослужбовця лідера.
27. Закономірності та принципи виховання військовослужбовців.
28. Принципи виховання військовослужбовців.
29. Військове середовище. Сутність і характеристика військового середовища.
30. Кодекс честі офіцера ЗС України.
31. Військові традиції і ритуали у ЗС України.
32. Класифікація методів виховання військовослужбовців.
33. Загальна характеристика методів виховання військовослужбовців.
34. Самовиховання військовослужбовців.
35. Сутність і характеристика самовиховання військовослужбовців.
36. Удосконалення базових лідерських якостей.
37. Застосування сучасних комп'ютерних технологій у ході професійної підготовки військовослужбовців.
38. Розробка макету презентаційних матеріалів заняття.
39. Проведення демонстрації презентаційних матеріалів підготовленого заняття.
40. Основи військового виховання. Категоріально-понятійний апарат теорії військового виховання. Методологія (інструментарій) військового виховання.
41. Предмет, методи та завдання військової психології.
42. Військова психологія як наука, предмет, методи, завдання.
43. Виникнення і розвиток військової психології.

44. Поняття особистості та властивості особистості офіцера як лідера.
45. Спрямованість та здібності лідера.
46. Темперамент і характер військовослужбовця. взаємозв'язок акцентуацій характеру і форм відхиленої поведінки.
47. Загальна характеристика особистості лідера.
48. Психологічна структура особистості та події, що найбільше впливають на психіку військовослужбовця. Розвиток особистості у військовій діяльності та психологічна самодопомога.
49. Актуальні проблеми військової психології.
50. Предмет, методи та завдання військової психології. Основні етапи розвитку військової психології.
51. Загальна характеристика емоційно-вольової та пізнавальної сфер військовослужбовців.
52. Пізнавальні процеси психіки особистості військовослужбовця.
53. Загальна характеристика емоцій і волі військовослужбовця згідно стандарту I -СТ-4.
54. Методики дослідження пізнавальної сфери особистості.
55. Практична робота з методиками дослідження пізнавальної сфери особистості. Практична робота з методиками дослідження спрямованості та характеру особистості.
56. Методи вивчення індивідуально-психологічних якостей військовослужбовців: загальне знайомство.
57. Методи дослідження пізнавальної сфери особистості.
58. Методи дослідження властивостей особистості.
59. Психологія та структура військового колективу.
60. Військовий колектив: сутність, зміст та психологічні закономірності його функціонування.
61. Організація і зміст психологічної роботи у військовій частині (згідно стандарту).
62. Психологічні основи тероризму. Поняття тероризму та організація інформаційно-психологічної протидії.
63. Форми, методи (способи) захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу на психіку військовослужбовця. Дії військовослужбовця під час захоплення у полон (заручником).
64. Поняття психологічної підготовки військовослужбовців та види психологічної підготовки.
65. Сутність психологічної підготовки особового складу Збройних Сил України та система основних напрямів психологічної підготовки, засоби і способи ПП види психологічної підготовки.
66. Організація психологічної підготовки особового складу методами аварійних ситуацій, стресового впливу, виконання завдань у складі неповних відділень (розрахунків, екіпажів). Підвищення психологічної стійкості і надійності особового складу.
67. Методики психотехнічних вправ. Аутогенне тренування, групового заняття з психорегуляції психічних станів.
68. Комплекси фізичних вправ для саморегуляції та гімнастика для обличчя (згідно стандарту). Особливості психологічної допомоги та самопомоги відповідно стандарту I -СТ -4.
69. Кількість психогенних втрат після бою та термін відновлення, психологічні реабілітаційні вправи для особового складу миротворчих підрозділів.
70. Перша допомога при гострих посттравматичних розладах, психологічна реабілітація та реадaptaція особового складу.

71. Тероризм і протидія. Тероризм як сучасна небезпека миру у країні та світі, досвід боротьби з тероризмом - невдачі та успіхи; робота зі страхом.

72. Підготовка до можливих психічних реакцій, що можуть виникнути після повернення з антитерористичних операцій та психологічна допомога і допомога з боку товаришів по службі.

Екзамен включає в себе два теоретичних питання:

перше питання –питання теми № 1;

друге питання –питання з теми № 2.

V. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ

Предметом “Військова педагогіка та психологія (у тому числі лідерство)”, як науково-навчальної дисципліни є вивчення об’єктивних явищ, зв’язків і відношень процесу самовдосконалення військовослужбовців, які знаходяться в постійному протиріччі та визначають сутність і закономірності процесу вдосконалення військовослужбовців та принципи управління цим процесом.

Науковим фундаментом (науково-методологічною основою) навчальної дисципліни “Військова педагогіка та психологія (у тому числі лідерство)” є вимоги законодавчих та інших нормативно-правових актів України, а також передових теоретичних розробок сучасної світової та вітчизняної науки у тісному взаємозв’язку з особливостями управлінської діяльності військового керівника.

Базисом військової педагогіки та психології є закономірності, що вивчаються такими науками як педагогіка, психологія, філософія, політологія, соціологія. Крім того, військова педагогіка та психологія також використовує досягнення окремих військово-спеціальних дисциплін – морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування Збройних сил України, основи військового управління, правознавство, управління повсякденною діяльністю підрозділів тощо.

Міждисциплінарні зв’язки: вивчення дисципліни знаходять своє відображення у тісній взаємодії з тематикою дисциплін: “Філософія (релігієзнавство, логіка, етика і естетика)”, “Історія України та української культури”, “Політологія та соціологія”, “Статути ЗС України та їх практичне застосування (у т.ч. стройова підготовка)”, “Правознавство (у т.ч. основи військового законодавства та міжнародне гуманітарне право)”; отримані знання використовуються при вивченні навчальних дисциплін “Статути ЗС України та їх практичне застосування (у т.ч. стройова підготовка)”, “Основи військового управління (у т.ч. штабні процедури НАТО)”, “Управління повсякденною діяльністю підрозділів (у т.ч. охорона державної таємниці, безпека життєдіяльності, основи охорони праці, безпека військової діяльності)”, “Морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування ЗС України”.

Вивчення відповідних тем з цих дисциплін повинно забезпечити курсантів знаннями і навичками, необхідними у їх професійній діяльності для організації навчального та навчально-тренувального процесів у закладах освіти та військових частинах.

Основними видами занять з навчальної дисципліни є лекції, семінарські заняття, групові заняття, самостійні заняття, екзамен.

Навчальна дисципліна вивчається у 5 та 6 семестрах. Обсяг навчальної дисципліни складає 60 годин / 2 кредита ЄКТС, із них: для курсантів денної форми навчання: під керівництвом викладача – 40 годин (лекцій – 22 год., семінарських занять – 12 год., групових занять – 2 год., рубіжних контролів – 2 год., екзамен – 2 год.); на самостійну роботу – 20 годин.

Механізм реалізації кінцевої мети, досягнення необхідного рівня знань та сформованості вмінь ґрунтується на використанні індивідуального підходу до навчання кожного окремого курсанта, мотивованого спонукання їх до необхідності самостійного розв’язання проблемних питань, які пропонуються викладачем.

На лекційних заняттях курсанти отримують знання з фундаментальних положень дисципліни, найбільш складних питань кожного розділу робочої програми навчальної дисципліни, основ наукових знань та практичного досвіду теорії та методики військової педагогіки та психології, сучасного стану і перспектив її розвитку.

Семінарські заняття проводяться з основних і найбільш складних питань програми навчальної дисципліни. Основним завданням семінарських занять є поглиблення і закріплення знань, одержаних курсантами на лекціях і в процесі самостійної роботи над навчальною та науковою літературою щодо тематики дисципліни, формування вмінь з пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, формулювання і захисту своїх поглядів з питань, які розглядаються.

Групові заняття проводяться з метою вивчення нових вправ, методик навчання з питань військової педагогіки та психології.

Самостійні заняття курсантів передбачають виконання ними завдань, які сприяють відпрацюванню та засвоєнню навчального матеріалу, закріпленню та поглибленню отриманих знань та практичних умінь. Під час самостійних занять курсанти, також, виконують індивідуальні завдання, які винесені за межі лекційного курсу та висвітлюються у доступній методичній літературі.

Навчальним планом підготовки курсантів зі спеціальності “Фізична культура і спорт” передбачені наступні форми звітності: у 6 семестрі – екзамен.

Крім цього, рівень засвоєння курсантами окремих питань навчального матеріалу з навчальної дисципліни перевіряється та оцінюється в ході комплексного екзамену під час проведення державної атестації.

Контроль знань та вмінь є складовою частиною навчального процесу і органічно взаємопов'язаний з засвоєнням навчального матеріалу та формуванням професійної майстерності курсантів. Головна мета контролю полягає у забезпеченні наукового рівня придбаних курсантами знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Контроль успішності та якості підготовки курсантів включає:

поточний контроль;

самоконтроль;

підсумковий контроль.

Кількість контрольних заходів, форми їх проведення, періодичність доводяться до курсантів на початку вивчення дисципліни та навчального семестру.

Поточний контроль – оцінювання теоретичних знань і практичних навичок курсанта з конкретної теми. Проводиться викладачами на всіх видах навчальних занять.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Основні форми поточного контролю: усне опитування, письмовий контроль, виступ на семінарському (груповому) занятті, виконання та захист рефератів тощо, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Основна мета поточного контролю – постійне отримання викладачем інформації про якість засвоєння курсантами матеріалу навчальної дисципліни, перевірка готовності курсантів до виконання наступних навчальних завдань, а також управління їх навчальною мотивацією.

Результати поточного контролю використовуються для коригування методів і засобів навчання та враховуються на екзамені.

Кількість балів для визначення результатів поточного контролю залежить від рівня знань курсанта, вміння використовувати їх при виконанні практичних завдань і нормативів, володіння методикою проведення занять з особовим складом тощо.

Результати поточного контролю фіксуються в журналі обліку навчальних занять.

Самоконтроль призначений для самооцінки курсантами якості засвоєння навчального матеріалу з конкретного розділу (теми) навчальної дисципліни. З цією метою в лекційних матеріалах для кожної теми (розділу), а також у практичних завданнях передбачаються питання для самоконтролю. Самоконтроль курсантами здійснюється у формі перевірки своїх знань шляхом усного опитування один одного, взаємооцінювання техніки виконання вправ.

Рубіжний контроль полягає в оцінюванні результатів навчання курсантів із вивчення навчального матеріалу за результатами поточних контролів, самоконтролі.

Структура завдань, система проведення рубіжного контролю та критерії оцінки рівня знань розробляються кафедрою та визначаються в робочій програмі навчальної дисципліни.

Рубіжний контроль є обов'язковим. За результатами поточного контролю курсант не може бути звільненим від рубіжного контролю.

Курсанти, що мають заборгованості до рубіжних контролів не допускаються. Критерії оцінювання результатів виконання завдань за контрольний захід доводяться до відома курсантів перед початком його проведення.

У разі порушення курсантом встановленого порядку здійснення контрольного заходу (списування, підміна завдання, використання недозволених матеріалів чи засобів, не виконання практичних нормативів) викладач відстороняє цього курсанта від виконання завдання, робить позначку в журналі обліку навчальних занять, оцінює його роботу в нуль балів (незадовільно).

Курсантам забороняється обмінюватись інформацією у будь-якій формі, або використовувати інші матеріали та засоби, крім дозволених.

Курсант, який на рубіжному контролі отримав оцінку «незадовільно», повинен скласти його повторно і отримати позитивну оцінку, в іншому випадку він до підсумкового контролю (екзамену) не допускається.

Відмова курсанта від відповіді на білет (тест) оцінюється як незадовільна відповідь.

Форми рубіжного контролю:

усне опитування;

письмовий контроль;

виконання методичних завдань;

виконання практичних завдань.

Рубіжний контроль проводиться в ході одного із навчальних занять наприкінці вивчення протягом 2-х годин.

Розроблені для проведення білету (тести) повинні забезпечувати перевірку теоретичної, методичної та практичної підготовки тих, хто навчається.

Результати поточного контролю використовуються для коригування методів і засобів навчання та враховуються на екзамені.

Кількість балів для визначення результатів поточного контролю залежить від рівня знань курсанта, вміння використовувати їх при виконанні практичних і методичних завдань.

Результати поточного контролю фіксуються в журналі обліку навчальних занять.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни.

Форма проведення контролю (усна, письмова, комбінована, а також шляхом тестування з використанням технічних засобів), зміст і структура контрольних завдань, білетів, перелік матеріалів, користування якими дозволяється курсанту під час екзамену (програми, довідники, карти, таблиці, макети та інші посібники) і критерії оцінювання обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються начальником кафедри не пізніше ніж за місяць до початку складання контрольного заходу. Названі матеріали дійсні протягом навчального року, вони є складовою навчально-методичної документації з дисципліни і зберігаються на кафедрі. Можливе поєднання різних форм контролю.

Оцінка за екзамен вноситься у екзаменаційну відомість, Додаток до диплома і вважається остаточною, навіть, якщо вона менша підсумкової оцінки за вивчення дисципліни.

Курсант може отримати заохочувальні додаткові (штрафні) бали (від 0 до 10 б), приблизний розподіл яких показаний в таблиці 3. Додаткові (штрафні) бали додаються (віднімаються) до (від) загального балу. Розробка системи нарахування курсанту заохочувальних додаткових (штрафних) балів здійснюється викладачем у відповідності зі специфікою навчальної дисципліни.

Результати за екзамен заносяться у таблицю 2. Бал за екзамен переводиться у систему ECTS згідно шкали оцінювання (табл. 4).

Таблиця 2

Відомість обліку успішності за екзаменаційний (заліковий) семестр

№	Прізвище та ініціали	Сумарний бал за РК 1	Сумарний бал за РК 2	Сумарний бал	тах бал за поточну успішність	Загальн бал за поточну успішність	Сумарний бал за екзамен (диф. залік)	Додаткові заохочувальні бали	Штрафні бали	Сумарний бал за семестр	За шкалою ECTS	За 4-х бальною шкалою	Рейтинг

Курсанти, які не склали екзамен з поважних причин, ліквідують академічну заборгованість у термін, встановлений начальником університету. Повторне складання екзамену допускається не більше двох разів. Друге повторне складання екзамену у курсантів приймає комісія, яка створюється начальником кафедри.

Таблиця 3

Система нарахування заохочувальних додаткових балів

№	Вид діяльності курсанта	Заохочувальні рейтингові бали
1.	Виступ на науковій конференції з доповіддю за тематикою дисципліни	міжнародна – 10 б.; місцева – 5 б.
2.	Виготовлення діючого демонстраційного макету або лабораторної установки для навчальних занять за тематикою дисципліни	5 б.
3.	Активна участь в роботі ВНГ (ВНТ)	5 б.
4.	Інші види роботи курсанта, спрямовані на покращення навчально-лабораторної бази кафедри	До 5 б.

Засобами діагностики успішності навчання навчальної дисципліни “Військова педагогіка та психологія (у тому числі лідерство)”, виступають: контрольні питання до семінарських, групових та практичних занять; завдання для поточного контролю; індивідуальні завдання; перелік питань теоретичного опитування та письмової перевірки, практичне завдання, завдання до рубіжних контролів; білети до диференційованого заліку та екзамену; які визначаються у робочій програмі навчальної дисципліни.

